

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 8 december 2023

Mål nr

B 5193-22

PARTER

Klagande

AE

Ombud och offentlig försvarare: Advokat RM

Motpart

Riksåklagaren

Box 5553

114 85 Stockholm

SAKEN

Hindrande av elektronisk övervakning

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Hovrätten för Västra Sveriges dom 2022-07-05 i mål B 7055-21

DOMSLUT

Högsta domstolen fastställer hovrättens domslut.

RM ska få ersättning av allmänna medel för försvaret av AE i Högsta domstolen med 6 304 kr. Av beloppet avser 5 043 kr arbete och 1 261 kr mervärdesskatt. Staten ska svara för kostnaden.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN M.M.

AE har yrkat att Högsta domstolen ska ogilla åtalet. Han har i andra hand yrkat att Högsta domstolen ska mildra påföljden.

Riksåklagaren har motsatt sig ändring.

Högsta domstolen har meddelat det prövningstillstånd som framgår av punkten 3.

DOMSKÄL**Bakgrund**

1. Tingsrätten dömde AE för överträdelse av kontaktförbud och hindrande av elektronisk övervakning till 80 dagsböter. Det sistnämnda brottet avsåg att AE – som hade meddelats ett utvidgat kontaktförbud med villkor om elektronisk övervakning avseende två platser i Munkedals kommun – i Norge hade avlägsnat den tekniska utrustningen (fotbojan) och hindrat att den elektroniska övervakningen kunde fortgå.
2. Hovrätten har fastställt tingsrättens domslut.

Vad målet gäller

3. Högsta domstolen har meddelat prövningstillstånd i fråga om ansvar för hindrande av elektronisk övervakning samt i fråga om påföljd. Målet gäller frågan om svensk domstol är behörig att döma AE för hindrande av elektronisk

övervakning, när de åtgärder som han har vidtagit för att hindra övervakningen har utförts i Norge.

Elektronisk övervakning av ett kontaktförbud

4. Ett kontaktförbud innebär att en person meddelas förbud att besöka eller på annat sätt ta kontakt med eller följa efter en annan person. Syftet med lagstiftningen är att förebygga brott och skydda personer som förföljs och trakasseras. (Se 1 § lagen, 1988:688, om kontaktförbud och prop. 1987/88:137 s. 14 ff.)

5. Om det kan antas att ett ordinärt kontaktförbud inte är tillräckligt får ett utvidgat kontaktförbud meddelas. Det innebär förbud att uppehålla sig i närheten av en annan persons bostad eller arbetsplats eller annat ställe där den personen brukar vistas. När den mot vilken förbudet avses gälla tidigare har överträtt ett kontaktförbud är huvudregeln att det utvidgade kontaktförbudet ska förenas med villkor om elektronisk övervakning. Det är Polismyndigheten som ansvarar för verkställigheten av den elektroniska övervakningen. (Se 2 § första stycket och 13 a § andra stycket.)

6. Syftet med den elektroniska övervakningen är att öka den brottsförebyggande effekten genom att förbättra förutsättningarna för att kontrollera kontaktförbudets efterlevnad och därmed förstärka skyddet för den som riskerar att utsättas för brott eller trakasserier (se prop. 2010/11:45 s. 45 ff.).

7. Det finns inte något krav på att den som ska övervakas elektroniskt har sitt hemvist i eller stadigvarande vistas i Sverige. Verksamhet av elektronisk övervakning förutsätter dock att fotbojan kan monteras på förbudspersonen och att dennes position kan övervakas av Polismyndigheten. För det fall att den som ska övervakas inte befinner sig i Sverige kan det därför föreligga praktiska hinder mot att verkställa elektronisk övervakning. (Jfr prop. 2014/15:139 s. 50.)

8. Den elektroniska övervakningen fungerar på så sätt att fotbojan sänder ut radiosignaler om var förbudspersonen befinner sig. Uppgifter om personens position får emellertid registreras och tas fram endast när denne antingen träder in i eller vistas inom förbudsområdet eller när den elektroniska övervakningen hindras. I de situationerna sänds automatiskt ett larm till polisen och förbudspersonen kan positioneras. Avsikten är att den person som förbudet avser att skydda ska ges tid att sätta sig i säkerhet och att polisen ska få möjlighet att ingripa. (Se 26 § samt prop. 2010/11:45 s. 46 ff., 55 f. och 87.)

9. Den som ska övervakas är skyldig att medverka till att den elektroniska övervakningen kommer till stånd och kan fortgå. Skyldigheten är straffsanktionerad. Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet hindrar att den elektroniska övervakningen kommer till stånd eller kan fortgå döms för hindrande av elektronisk övervakning till böter eller fängelse i högst ett år. (Se 2 a och 25 §§.)

10. Straffansvaret omfattar gärningar som innebär att den pågående elektroniska övervakningen avbryts. Med det avses inte bara aktivt handlande som att förstöra fotbojan utan också underlåtenhet att sköta den på det sätt som dess funktion kräver, t.ex. att låta bli att ladda batterierna. (Se prop. 2010/11:45 s. 63 och 87.)

Svensk domstol är behörig att döma över ett brott när effekten har inträtt i Sverige

Allmänt

11. Bestämmelser om svensk domstols behörighet att döma över ett visst brott finns i 2 kap. brottsbalken. Av 1 § följer att sådan behörighet finns för brott som har begåtts i Sverige. Det är tillräckligt att någon del av den brottsliga handlingen har begåtts i Sverige för att brottet i sin helhet ska anses som begånget här. Om ett brott förutsätter en viss effekt är det tillräckligt att

effekten har inträtt här, även om den brottsliga handlingen har begåtts utomlands.

12. Vad som krävs är att effekten har ett direkt samband med den brottsliga handlingen. Med det avses såväl omedelbara effekter av ett brottsligt handlande som straffrättsligt relevanta sådana som innebär att fullbordanspunkten inträffat. Effekten får ytterst lokaliseras med hänsyn till hur den enskilda straffbestämmelsen är utformad. När det t.ex. gäller it-relaterade brott såsom dataintrång (4 kap. 9 c § brottsbalken) kan den brottsliga handlingen begås vid en dator i ett annat land medan effekten, t.ex. hindrandet av användningen av en elektronisk uppgift, inträffar i Sverige. (Jfr prop. 2020/21:204 s. 99 f. och 142.)

Särskilt om hindrande av elektronisk övervakning

13. Genom den elektroniska övervakningen kontrolleras efterlevnaden av ett kontaktförbud på vissa i Sverige särskilt angivna platser. Den omedelbara effekten av att förbudspersonen förstör eller underlåter att sköta fotbojan är att den elektroniska övervakningen hindras och att kontaktförbudet inte längre har det förstärkta skydd som övervakningen ger. Den brottsliga effekten inträder således i Sverige, och det även om den brottsliga handlingen eller underlåtenheten som har medfört att övervakningen hindras har ägt rum i ett annat land. Svensk domstol är alltså behörig att döma över brottet.

Bedömningen i detta fall

14. AE är norsk medborgare med hemvist i Norge. Vid tidpunkten för meddelandet av det utvidgade kontaktförbudet med elektronisk övervakning befann han sig i Sverige.

15. AE har, efter det att han hade meddelats ett utvidgat kontaktförbud med elektronisk övervakning, begett sig till Norge och där klippt sönder och avlägsnat fotbojan från kroppen. Han har därigenom hindrat att den elektroniska övervakningen i Sverige kunnat fortgå. Effekten av brottet har

således inträffat i Sverige och svensk domstol är därför behörig att döma över brottet.

16. AE ska alltså dömas för hindrande av elektronisk övervakning. Det finns inte anledning att frångå hovrättens påföljdsbestämning. Hovrättens domslut ska därmed fastställas.

_____

_____

_____

I avgörandet har deltagit justitieråden Gudmund Toijer, Agneta Bäcklund, Stefan Johansson (referent), Stefan Reimer och Christine Lager
Föredragande har varit justitiesekreteraren Izla Staifo